

УДК 336.14.025.12

І. П. Адаменко,

к. е. н., старший науковий співробітник Науково-дослідного фінансового інституту,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ДІЄВОСТІ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

I. Adamenko,

Ph.D., Senior Researcher at the Research Financial Institute,
Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

THE EFFICIENCY INCREASING DIRECTIONS OF THE FINANCIAL-BUDGETARY REGULATION SYSTEM

У статті розкрито сутність системи фінансово-бюджетного регулювання, визначено його роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни. Обґрунтовано, що для запровадження концептуального підходу фінансової рівноваги у плануванні руху бюджетних коштів, їх формування та використання, доцільно на державному рівні визначити суспільні пріоритети, державну фінансову, інвестиційну та інноваційну політику на середньострокову перспективу. Визначено, що розвиток підходів та формування дієвої національної моделі стратегічного планування передбачає не лише визначення системи пріоритетів економічного та соціального розвитку суспільства на середньостроковий чи довгостроковий період, але й обґрунтовує механізми реалізації досягнення поставлених завдань; подальший розвиток бюджетної політики характеризується розбудовою інституційних та методологічних засад її формування, підвищенням рівня системності реалізації бюджетних заходів; вагомим напрямом подальшого розвитку механізму формування доходної частини бюджету є проведення інституційних змін системи взаємовідносин фіскальних органів та платників податків, удосконалення системи планування і прогнозування бюджетних показників; бюджетна політика має бути спрямована на формування дієвої моделі перерозподілу фінансових ресурсів між рівнями бюджетної системи з метою створення умов для забезпечення належного розвитку територіальних громад.

The essence of the system of financial and budgetary regulation is disclosed in the article; its role in social and economic development of the country is determined. It is substantiated that in order to introduce a conceptual approach to financial equilibrium in planning of budget funds, their formation and using, it is necessary to determine at the state level the social priorities, the state financial, investment and innovation policy in the medium-term perspective. It is determined that the development of approaches and the formation of an effective national model of strategic planning involves not only the definition of the system of priorities of economic and social development of the society in the medium or long term, but also substantiates the mechanisms of realization of the accomplished tasks; further development of fiscal policy is characterized by the development of institutional and methodological principles of its formation, increasing the level of systemic implementation of budget measures; an important direction for further development of the mechanism of forming the revenue part of the budget is the institutional changes in the system of relations between fiscal authorities and taxpayers, improvement of the system of planning and forecasting of budget indicators; fiscal policy should be aimed at creating an effective model of redistribution of financial resources between levels of the budget system in order to create conditions for the proper development of territorial communities.

Ключові слова: бюджетна політика, бюджетна стратегія, фінансово-бюджетне регулювання, бюджетний механізм, фінансове планування, програмно-цільовий метод.

Key words: budget policy, budget strategy, financial and budgetary regulation, budgetary mechanism, financial planning, program-target method.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сучасному етапі інституційних перетворень нагальною потребою є підвищення дієвості системи фінансово-бюджетного регулювання у взаємозв'язку з транс-

формаційними економічними процесами та проведення фінансової політики відповідно до цілей і завдань суспільного розвитку. Важливість подальшого підвищення дієвості й ефективності фінансово-бюджетної

політики зумовлена необхідністю врахування впливу внутрішніх і зовнішніх викликів у економічному середовищі, циклічності коливань економіки та стимулювання поступового відновлення позитивної динаміки економічного зростання. Активізація можливостей системи фінансово-бюджетного регулювання потребує більш раціонального використання її регуляторного потенціалу, доцільності врахування євроінтеграційних процесів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед вагомих наукових досліджень зарубіжних вчених у сфері формування фінансово-бюджетної політики можна назвати праці Дж. Б'юкенена [1], Дж. Кейнса [7], П. Самуельсона, А. Сміта [12—13], Дж. Стігліца [17]. Питання формування та удосконалення фінансово-бюджетного регулювання досліджуються у працях вітчизняних вчених: Т. Боголіб [2], О. Василюк [4], І. Запатріної [6], Л. Лисяк [3], І. Лук'яненко [8], В. Макогон [9; 15], М. Пасічного [10; 16], Г. П'ятаченка [11], В. Федосова [14], І. Чугунова [5; 15—16] та інших.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є визначення напрямів підвищення дієвості системи фінансово-бюджетного регулювання.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Визначальну роль у розвитку економічної системи країни відіграє система фінансово-бюджетного регулювання, що є вагомим інструментом соціально-економічного розвитку суспільства, за допомогою якого держава має можливість здійснювати вплив на формування та використання фінансових ресурсів з метою задоволення суспільних потреб.

Фінансово-бюджетний механізм дозволяє регулювати економіку, стимулює виробничі й соціальні процеси та передбачає використання системи оподаткування і управління витратами з метою встановлення рівноваги на ринку. Так, якщо необхідно активізувати ділову активність і стимулювати попит, ставки оподаткування знижують, збільшують витрати з бюджету, що викликає зростання доходів і оживляє підприємницьку діяльність і навпаки. Складовими частинами фінансово-бюджетного механізму виступають: бюджетне планування і прогнозування, бюджетні показники, нормативи, норми, ліміти, резерви, стимули, інституційне забезпечення та система управління бюджетним процесом.

Кожній складовій системі фінансово-бюджетного регулювання відповідають свої функціональні особливості, обумовлені тими завданнями та цілями, для вирішення яких призначені. Незважаючи на відносну самостійність, зазначені складові функціонують як єдине ціле. Саме взаємозв'язок дії всіх складових забезпечує синхронність функціонування фінансово-бюджетного механізму в цілому. Зокрема за допомогою фінансово-бюджетного механізму здійснюється розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту відповідно до основних положень фінансової політики. На стадії фінансового планування і прогнозування визначаються фінансові можливості держави щодо забезпечення розвитку її економічної та соціальної сфери. Показники

прогнозних розрахунків є основою для приведення в дію відповідних стимулів та різноманітних інструментів у формі пільг, санкцій та обмежень, що забезпечують розвиток економічної системи держави в заданому напрямі. Це можуть бути пільги з оподаткування, пільгове кредитування або видача дотацій на покриття збитків та інші. Державою можуть застосовуватися й інші фінансові інструменти, зокрема, обмежуючи ту чи іншу форму діяльності — відміна пільг, штрафи, додаткове оподаткування.

Однією із вагомих складових системи державного фінансового регулювання є середньострокове бюджетне прогнозування, оскільки обґрунтовує напрями використання бюджетних коштів у майбутньому з урахуванням визначених цілей розвитку економіки та соціальної сфери держави. На сучасному етапі розробляються середньострокові програми, формується довгострокова стратегія розвитку країни, окремих галузей суспільного виробництва та складових фінансової системи, які закріплюються в затверджуваних документах у формі стратегій, концепцій, програм. Формування системи стратегічного фінансово-бюджетного прогнозування і планування сприяє визначенню довгострокових кількісно вимірюваних цілей, що дають характеристику очікуваному рівню розвитку соціальної сфери та економіки країни, та передбачає аналіз можливих альтернативних сценаріїв розвитку [10, с. 140]

Вагомим завданням фінансово-бюджетної політики держави є забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Це завдання вирішується шляхом реалізації управлінської функції органів влади. Виникає потреба в ефективному управлінні соціально-економічним розвитком, а відтак і у розробці ефективних інструментів управління. Одними з таких інструментів є програмування та стратегічне планування.

У загальному вигляді соціально-економічне програмування є процесом розробки і реалізації цільових програм. У нашій країні практика програмування стрімко розширюється, однак аналіз реалізації програм у регіонах України доводить, що цей інструмент не забезпечує досягнення планованих цілей.

Важливо відмітити, що система соціально-економічного програмування складається з декількох підсистем: методологічної, нормативної й правової, інформаційної й організаційної. Сам процес програмування є процесом розробки й реалізації цільових програм, забезпечення процесу — завданням всіх чотирьох підсистем.

В основі програмування лежить програмно-цільовий підхід у управлінні. Сутність програмно-цільового підходу міститься у визначенні програмної мети та реалізації комплексу розписаних за строками, виконавцями і ресурсами заходів щодо досягнення цієї мети. Програмно-цільовий підхід дозволяє вирішити проблему досягнення мети в умовах обмежених ресурсів. Відбувається це за рахунок процесу оптимізації цілей і ресурсів, коли відбувається одночасний рух від цілей до ресурсів і навпаки. Програма концентрує ці ресурси лише на вирішенні найважливіших проблем. Тому не кожна проблема вимагає програмної розробки. Сам програмно-цільовий підхід є альтернативою функціонально-відомчого підходу, коли за кожним структурним підрозділом (або

галузю) закріплюється певний функціонал, у рамках якого діють ці адміністративні одиниці. Програмно-цільовий підхід носить універсальний характер і використовується у поєднанні з кібернетичним, системним, синергетичним та іншими підходами.

На цьому етапі розвитку програмно-цільового методу важливим завданням є оптимізація кількості бюджетних програм з урахуванням принципів: системності і послідовності реалізації політики у сфері бюджетного планування, що сприятиме визначенню ефективності структури та змісту бюджетних програм, забезпеченню достатнього рівня якості функціонування державних інституцій; цілісності, взаємоузгодженості видатків за бюджетною програмою з соціально-економічними прогнозами розвитку країни на середньострокову перспективу, показниками розвитку окремих галузей економіки та органів державної влади на коротко-і середньостроковий періоди; прозорості з метою підвищення взаємозв'язку планування бюджетної програми відповідно до завдань і функцій органів виконавчої влади; дотримання інтересів держави під час розроблення планів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів, виходячи з необхідності реалізації загальнодержавної соціально-економічної політики та забезпечення економічної безпеки держави; результативності з метою досягнення відповідних результатів за умови використання мінімального обсягу бюджетних коштів; ефективності з метою досягнення поставленої мети у процесі виконання бюджетної програми; цільового використання бюджетних коштів, що надасть можливість спрямування бюджетних коштів на цілі та завдання, визначені планом діяльності головних розпорядників бюджетних коштів [15].

Відзначимо, що програмування є досить витратним інструментом, тому його використання повинне відповідати основним принципам. Програмно-цільовий підхід на практиці є послідовним ланцюгом процесів і процедур. Доцільним є формування та використання цілісної архітектури бюджетних програм, що потребує відповідного взаємоузгодження із державними програмами соціального та економічного розвитку. Метою розробки державних цільових програм є сприяння реалізації державної політики щодо забезпечення стійкого економічного та соціального розвитку, забезпечення концентрації фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів для вирішення поставлених завдань. Визначення основних показників фінансового забезпечення програми має ґрунтуватись на прогнозних показниках бюджету на плановий та наступні два за плановим бюджетні періоди.

Розвиток підходів та формування дієвої національної моделі стратегічного планування передбачає не лише визначення системи пріоритетів економічного та соціального розвитку суспільства на середньостроковий чи довгостроковий період, але й обґрунтує механізми реалізації досягнення поставлених завдань. При стратегічному плануванні вирішуються завдання, які визначають динаміку економічних трансформацій, стійкість та конкурентоспроможність економіки, рівень життя громадян, стан обороноздатності тощо. Актуальність впровадження стратегічного планування зумовлена:

— будь-яка держава існує у певному міжнародному середовищі з відповідними законами, традиціями та тенденціями. При цьому виникає необхідність в узгодженні часових рамок національного розвитку з параметрами глобалізаційних процесів;

— у сучасному світі держави постійно конкурують у ресурсних, технологічних, культурологічних та інших сферах. За таких умов конкурентоспроможність держави в цілому визначається здатністю її органів управління точно спрогнозувати майбутнє, побудувати стратегію розвитку, орієнтовану на випередження конкурентів, на повному ресурсному забезпеченні даної стратегії у довгостроковій перспективі;

— планування, не розраховане на довгострокову перспективу, не може вважатися стратегічним, оскільки не дає можливості оцінити наслідки прийнятих рішень, а отже, за його допомогою неможливо уникнути можливих негативних наслідків;

— успішний розвиток суспільства неможливий за умов незрозумілої і непрозорої державної політики.

Система державного стратегічного планування як фундаментальна основа для розробки стратегічних векторів фінансової політики є інструментом забезпечення структурної модернізації економіки та підвищення її конкурентоспроможності. Наразі посилюється актуальність формування та використання цілісної архітектури бюджетних програм, що потребує відповідного взаємоузгодження з державними програмами соціального та економічного розвитку. Доцільним є поглиблення взаємозв'язку річного та перспективного бюджетного планування. При розробленні перспективних напрямів бюджетної політики необхідно враховувати ефект та переорієнтацію економіки на переважно ендогенні чинники економічного зростання. Важливим є впровадження середньострокового індикативного планування в діяльність головних розпорядників бюджетних коштів [16, с. 8].

Враховуючи, що від ефективності формування та виконання бюджетних програм залежить досягнення стратегічних цілей, формування передумов для збільшення надходжень до бюджету, дотримання оптимального рівня ризику страхових зобов'язань держави та відповідно досягнення фінансової рівноваги системи; збалансованість бюджету пропонується розглядати через фінансову рівновагу бюджетної системи. Фінансова рівновага функціонування і розвитку фінансової системи досягається через планування, оскільки вона визначається як певний (динамічний) процес. До основних положень концептуального підходу фінансової рівноваги у плануванні руху бюджетних коштів, механізмами якого визначено державну фінансову політику та програмно-цільовий метод, віднесено: послідовність фінансового планування та періодичність складання планів і бюджетів; дотримання тенденції рівноваги через урахування макроекономічних показників національної та світової економіки, які є індикаторами середовища діяльності, та вибір виду фінансового планування відповідно до планового періоду; спрямування процесу планування від початку планового періоду до поетапного досягнення визначеної мети; дотримання ефективної структури видатків бюджету та пріоритетних напрямів використання ресурсів через формування бюджетних

програм; збалансування та розрахунок планових показників з формування та використання фінансових ресурсів у розрізі бюджетних програм головних розпорядників бюджетних коштів; оцінки якості бюджетних програм з урахуванням системи збалансованих показників та ефекту відстрочених результатів; здійснення коригування фінансових планів за умови перервності процесу реалізації плану, скорочення чи подовження планового періоду.

Для запровадження концептуального підходу фінансової рівноваги у плануванні руху бюджетних коштів, їх формування та використання, доцільно на державному рівні визначити суспільні пріоритети, державну фінансову, інвестиційну та інноваційну політику на середньострокову перспективу.

Важливо відмітити, що особливості регулювання бюджетної сфери у країнах ЄС полягають у використанні середньострокового бюджетного планування державних витрат, бюджетного дефіциту, обсягу державного боргу. Однак через значні коливання економічної кон'юнктури виникають труднощі щодо здійснення ефективної бюджетної політики [9]. Тому нині доцільним є формування прогностичних показників розвитку бюджетної системи, виходячи із принципів макроекономічної стабільності, достатнього рівня науково-економічної обґрунтованості та узгодженості з бюджетною стратегією держави; удосконалення інституційного середовища та системи аналітичного інструментарію прогнозування доходної частини бюджету, у тому числі податкових надходжень, що направлено на зміцнення бюджетно-податкової політики країни в умовах посилення трансформаційних перетворень в економіці; формування та використання цілісної архітекtonіки бюджетних програм, що потребує відповідного взаємоузгодження із державними програмами соціального та економічного розвитку.

Важливого значення у бюджетному процесі набувають складові програмно-цільового методу, а саме бюджетна програма, відповідальність виконавця бюджетної програми, результативність показників бюджетної програми, паспорт бюджетної програми, розкриття їх суті та механізму застосування. Передбачається проведення оцінки ефективності бюджетних програм на підставі аналізу результативних показників бюджетних програм, а також іншої інформації, що міститься у бюджетних запитах, кошторисах, паспортах бюджетних програм, звітах про їх виконання та застосування відповідних результатів при визначенні обсягів бюджетних призначень.

Переорієнтація бюджетної політики на досягнення соціально-економічних результатів в умовах мінімізації витрат часу та державних ресурсів, відповідно підвищення ефективності та якості бюджетних програм, потребує визначення науково обґрунтованого теоретико-методологічного та методичного забезпечення, зокрема механізму ефективності бюджетних програм. Вирішення зазначених проблем створить належні умови для ефективного і результативного функціонування системи державних фінансів, виконання державних функцій з урахуванням ризиків страхових зобов'язань держави та досягнення фінансової рівноваги у середньостроковій перспективі, а також сприятиме підвищенню ефективності системи фінансово-бюджетного регулювання.

Процеси формування та реалізації бюджетної політики супроводжуються динамічними змінами соціально-економічного розвитку суспільства. Економічна ситуація позначилась на накопиченні проблем у бюджетній сфері, перед державою одночасно постали нагальні питання забезпечення макроекономічної стабілізації, створення стимулів для відновлення економічного росту та покращення добробуту населення. В цей період бюджетна політика, значною мірою підпорядкована поточним завданням, виконувала функції перерозподілу та стабілізації. Подальший розвиток бюджетної політики характеризується розбудовою інституційних та методологічних засад її формування, підвищенням рівня системності реалізації бюджетних заходів. На сучасному етапі економічних перетворень розпочато процеси децентралізації бюджетної системи, гармонізації податкового законодавства у відповідності до європейських стандартів, проведено реструктуризацію зовнішнього державного боргу та створено передумови для запровадження фіскальних правил, що посилюватиме збалансованість бюджетної системи.

Вагомим напрямом подальшого розвитку механізму формування доходної частини бюджету є проведення інституційних змін системи взаємовідносин фіскальних органів та платників податків, удосконалення системи планування і прогнозування бюджетних показників. При здійсненні прогнозування доходної частини бюджету у розрізі податкових надходжень необхідним є врахування фіскальної результативності кожного податку, виявлення напрямів щодо її посилення. Важливим є удосконалення регуляторного потенціалу податкового механізму. Зокрема потребують підвищення дієвості інструменти податкової політики у сфері стимулювання внутрішнього попиту, в тому числі використання цільових тимчасових податкових пільг. Доцільним є подальший розвиток методологічних засад формування податкової складової бюджетної політики, що надасть можливість підвищити ступінь адаптивності впливу оподаткування на соціально-економічне середовище та якісний рівень керованості державними фінансами. Важливим є удосконалення податкового адміністрування в частині проведення податкового моніторингу, що дозволить посилити дієвість прогнозування податкових надходжень. Запропоновано посилити ступінь прогресії в оподаткуванні житлової нерухомості, в середньостроковому періоді базу оподаткування податку визначати з урахуванням вартості нерухомого майна, перейти до оподаткування розподіленого прибутку і використання підвищеного коефіцієнту амортизації основних фондів при реалізації інвестиційних проектів.

За сучасних умов доцільним є зниження частки перерозподілу валового внутрішнього продукту через бюджетну систему та обмеження рівня бюджетного дефіциту. Середнє значення питомої ваги видатків зведеного бюджету в валовому внутрішньому продукті за період 2006—2015 р. становить 33,62 відсотка, дефіциту бюджету — 2,90 відсотка. Збереження значень приведених показників на такому ж рівні уповільнює динаміку економічного відновлення та знижує потенціал її зростання в середньо- та довгостроковому періоді. В структурі видаткової частини бюджету протягом аналі-

зованого періоду зафіксовано інерційні тенденції росту видатків на обслуговування державного боргу та соціальну сферу, що посилює актуальність зазначеного. Крім того, в останні роки суттєво зросли видатки на оборону, що потребує проведення поступальної структурної оптимізації видатків бюджету та посилення ефективності від їх здійснення. Фінансування закладів соціальної сфери має ґрунтуватись на принципах та методах оцінки нормативної вартості суспільної послуги та кількості їх одержувачів. Реалізація зазначеного потребує здійснення додаткових витрат з бюджету для компенсації втрат доходів звільнених працівників, однак сприятиме оптимізації видатків на освіту, охорону здоров'я, духовний та фізичний розвиток в середньостроковому періоді. Важливим є розвиток алгоритму оцінки ефективності видатків бюджету, в тому числі на стадіях планування та виконання відповідних бюджетних програм.

Бюджетна політика має бути спрямована на формування дієвої моделі перерозподілу фінансових ресурсів між рівнями бюджетної системи з метою створення умов для забезпечення належного розвитку територіальних громад. Проблеми інституційного характеру місцевого самоврядування, достатньо висока дотаційність місцевих бюджетів обумовили доцільність удосконалення підходів до управління бюджетними ресурсами на місцевому рівні. Пріоритетними завданнями є підвищення рівня фінансової спроможності територій, запровадження середньострокового планування місцевих бюджетів та посилення їх інвестиційної складової. Важливим є здійснення заходів у сфері фіскальної децентралізації, рівень ефективності якої, достатньою мірою, залежить від регіональних особливостей та структури економіки. За наявних умов диспропорцій у соціально-економічному розвитку територій скорочуються можливості щодо збільшення частки надходжень від загальнодержавних податків до місцевих бюджетів. Наприклад, за період 2006—2015 рр. 74,20 відсотка загальнообсягу надходжень від податку на прибуток було сплачено підприємствами, які розташовані у двадцяти адміністративно-територіальних одиницях. Нерівномірність податкового потенціалу потребує удосконалення механізмів міжбюджетного регулювання для вирівнювання фінансових можливостей місцевого самоврядування.

Для підвищення рівня дієвості міжбюджетних відносин розпочато процеси добровільного об'єднання територіальних громад, що позитивно відображається на підвищенні ефективності використання бюджетних коштів. Разом з тим, необхідним є обґрунтування оптимального ступеню децентралізації бюджетної системи, яка б забезпечила збалансованість місцевих бюджетів, їх самостійність та відповідальність за економічні перетворення з урахуванням особливостей фінансово-бюджетних та соціально-економічних відносин адміністративно-територіальних одиниць.

Посилення бюджетної децентралізації сприятиме розширенню фінансових можливостей місцевого самоврядування для виконання власних та делегованих повноважень, підвищенню ефективності використання бюджетних коштів і зростанню якісного рівня суспільних послуг, які надаються за рахунок бюджету.

ВИСНОВКИ

Вітчизняна бюджетна політика постійно удосконалюється та в сучасних умовах має сформований інституційний механізм для здійснення регулювання соціальних та економічних процесів. Переорієнтація бюджетної політики на досягнення соціально-економічних результатів в умовах мінімізації витрат часу та державних ресурсів, відповідно підвищення якості бюджетних програм та ефективності їх виконання, потребує визначення науково обґрунтованого теоретико-методологічного та методичного забезпечення, зокрема механізму ефективності бюджетних програм. Середньострокове бюджетування розглядається як один з найбільш дієвих інструментів державного регулювання та важливий чинник соціально-економічного розвитку. Цей вид планування є складовою системи фінансового планування та полягає в розробці основних джерел формування і напрямів використання бюджетних коштів на середньострокову перспективу відповідно до завдань, що постають перед суспільством на певному етапі його розвитку. У процесі бюджетування враховується державна фінансова, інвестиційна та інноваційна політика для розв'язання найважливіших проблем економічного розвитку.

Підвищення дієвості системи фінансово-бюджетного регулювання передбачає: встановлення для бюджетних інституцій системи цілей, завдань і результатів діяльності, що забезпечують реалізацію пріоритетів і цілей державної фінансової політики; застосування формалізованих методів оцінки повної вартості витратних зобов'язань; забезпечення самостійності, мотивації і відповідальності органів державної влади та місцевого самоврядування при плануванні і досягненні результатів використання бюджетних асигнувань в рамках встановлених фінансових обмежень; використання конкурентних принципів розподілу бюджетних коштів, зокрема з урахуванням досягнутих і планованих результатів використання бюджетних асигнувань. Основними передумовами досягнення якісного рівня здійснення фінансово-бюджетного регулювання є дієвість підходів щодо використання державних фінансових ресурсів, що сприятимуть реалізації основних пріоритетів соціально-економічного розвитку країни.

Література:

1. Б'юкенен Дж.М. Суспільні фінанси і суспільний вибір: два протилежних бачення держави / Пер. з англ. / Дж.М. Б'юкенен, Р.А. Масгрейв. — К.: Вид. Дім "КМ Академія", 2004. — 175 с.
2. Боголиб Т.М. Бюджетная система Украины: новая реальность и глобальные вызовы / Т.М. Боголиб // Економічний часопис-XXI. — 2016. — № 1—2. — С. 41—43.
3. Бюджетна складова реалізації домінуючих напрямів суспільного розвитку: монографія / За ред. Л.В. Лисяк. — Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. — 396 с.
4. Василик О.Д. Теорія фінансів / О.Д. Василик. — К.: НІОС, 2000. — 416 с.
5. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / І.Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канєва та ін. / За заг. ред. А.А. Мазаракі. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. — 376 с.

6. Запатріна І.В. Бюджетний механізм економічного зростання: монографія / І.В. Запатріна; Ін-т соц.-екон. стратегій. — К., 2007. — 528 с.

7. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Кейнс Дж.М. / Пер. с англ. — М.: Гелиос, 2012. — 352 с.

8. Лук'яненко І. Г. Бюджетно-податкова політика України: нові виклики: монографія / І. Лук'яненко, М. Сидорович. — К.: НаУКМА, 2014. — 229 с.

9. Макогон В.Д. Бюджетна політика у країнах ЄС / В.Д. Макогон // Вісник КНТЕУ. — 2011. — № 6. — С. 36—46.

10. Пасічний М.Д. Інституційні засади розвитку фінансового регулювання економіки / М.Д. Пасічний // Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди. — 2015. — Вип. 27/1. — С. 137—143.

11. П'ятаченко Г.О. Становлення та розвиток фінансів України 1917—2003 / Г.О. П'ятаченко, Л.В. Кухарець. — К.: НДФІ, 2005. — 784 с.

12. Самуельсон П. Економіка / П. Самуельсон, В. Нордгауз; пер. з англ. — М.: Вільямс, 2010. — 1360 с.

13. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит; пер. с англ. — М.: Соцэкгиз, 1962. — 684 с.

14. Теорія фінансів / За ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 576 с.

15. Чугунов І.Я. Бюджетна політика в умовах економічних перетворень / І.Я. Чугунов, В.Д. Макогон // Економічний часопис-XXI. — 2016. — № 3—4 (2). — С. 66—69.

16. Чугунов І.Я. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки / І.Я. Чугунов, М.Д. Пасічний // Вісник КНТЕУ. — 2016. — № 5. — С. 5—18.

17. Stiglitz J. Stability with Growth: Macroeconomics, Liberalization and Development / J. Stiglitz, J. A. Ocampo, S. Spiegel, et.al. — Oxford: Oxford University Press, 2006 — 352 p.

References:

1. B'yukenen, Dzh. M. and Masg'rejv, R. A. (2004), *Suspil'ni finansy i suspil'nyj vybir: dva proty'lezhny'x bachennya derzhavy* [Public finances and social choice: two opposing views of the state] "KM Akademiya", Kyiv, Ukraine.

2. Bogolib, T.M. (2016), "Byudzhetnaya sistema Ukrainy: novaya realnost i globalnye vyzovy", *Yekonomichny chasopis-XXI*, vol. 1—2, pp. 41—43.

3. Lysiak, L.V. (2015), *Biudzhetna skladova realizatsii dominantnykh napriamiv suspil'noho rozvytku* [Budget component of the dominant directions of social development], *Dnipropetr. derzh. finans. akad.*, Dnipropetrovs'k, Ukraine.

4. Vasilik, O.D. (2000), *Teoriya finansiv* [Theory of Finance] NIOS, Kyiv, Ukraine.

5. Chuhunov, I.Ya Pavelko, A.V. Kanieva, T.V. and etc (2015), *Derzhavne finansove rehulivannia ekonomichnykh peretvoren'* [State financial regulation of economic transformation], *Kyiv.nats.torh.-ekon.un-t*, Kyiv, Ukraine.

6. Zapatrina, I.V. (2007), *Byudzhetniy mekhanizm ekonomichnogo zrostannya* [Budgetary mechanism of economic growth] *In-t sots.-ekon. Strategiy*, Kyiv, Ukraine.

7. Kejns, Dzh. M. (2012), *Obschaia teoriya zaniatosty, protsenta y deneh*, [The General Theory of Employment, Interest and Money], Helyos ARV, Moscow, Russian Federation

8. Luk'ianenko, I. H. and Sydorovych, M.P. (2014), *Biudzhetno-podatкова polityka Ukrainy: novi vyklyky*, [Fiscal policy: new challenges], *NaUKMA*, Kyiv, Ukraine.

9. Makogon, V.D. (2011), "Byudzhetna politika u krayinakh YeS", *Visnik KNTYeU*. vol. 6, pp. 36—46.

10. Pasichnyj, M. D. (2015), "The institutional framework for financial regulation", *Ekonomichnyj visnyk universytetu*, vol. 27 (1), pp. 137—144.

11. P'yatachenko, G. O. and Kuxarecz, L. V. (2005), *Stanovlennya ta rozvy'tok finansiv Ukrainy' 1917—2003* [Formation and development of finance of Ukraine 1917—2003], *NDFI*, Kyiv, Ukraine.

12. Samuel'son, P. and Nordgauz, V. (2010), *Ekonomika* [Economy], *Vy'l'yams*, Moscow, RF.

13. Smit, A. (1962), *Issledovanie o prirode i prichinakh bogatstva narodov* [A Study on the Nature and Causes of the Wealth of Peoples], *Sotsekgiz*, Moscow, RF.

14. Fedosov, V.M. and Yuriy, S.I. (2010), *Teoriya finansiv* [Theory of Finance], *Centr uchbovoyi literatury*, Kyiv, Ukraine.

15. Chugunov, I.Ya and Makogon, V.D. (2016), "Byudzhetna polityka v umovax ekonomichny'x peretvoren'", *Ekonomichny'j chasopis-XXI*, vol. 3—4 (2), pp. 66—69.

16. Chuhunov, I.Ya. and Pasichnyj, M.D. (2016), "Financial policy of Ukraine in the globalized economy", *Visnyk KNTEU*, vol. 5, pp. 5—18.

17. Stiglitz, J. Ocampo, A. Spiegel, S. and etc. (2006), *Stability with Growth: Macroeconomics, Liberalization and Development*, Oxford: Oxford University Press, London, UK.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2017 р.

www.dy.nauka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73